

Thomas Eliot.

«Bendito sea el hombre que no teniendo nada que decir, se abstiene de demostrárnoslo con sus palabras».

El mirador

Com preservar el patrimoni arquitectònic

És important que no afrontem la conservació des d'una mirada al passat sinó com una oportunitat de transformació útil i millora de la funció social dels nostres edificis

Intervencions reeixides dels darrers anys són la reconversió de l'antic escorxador de TGN en seu del rectorat de la URV, la de la Chartreuse en centre docent o l'ús hotelier de l'antic Sanatori de Sant Joan de Déu al Vendrell

Malgrat que en el passat, i durant alguns anys especialment expansius, la pressió provocada per un tipus de desenvolupament mal entès i l'escassa sensibilitat social van provocar la desaparició d'alguns edificis importants, tenim la sort de disposar al nostre territori d'un extens patrimoni construït de gran interès històric i arquitectònic. Conservar aquest patrimoni ens permet explicar la nostra història col·lectiva i posar en relleu l'arquitectura com a fet cultural. Afortunadament, avui som cada cop més conscients de la necessitat de preservar aquests valors i, conjuntament amb els ciutadans, les administracions tenen la responsabilitat de fer-ho de la millor manera possible.

Preservar el patrimoni arquitectònic no vol dir impossibilitar el desenvolupament i la transformació de les nostres ciutats i pobles, contràriament, la singularitat dels elements patrimonials afegix complexitat als teixits urbans i les intervencions sobre aquests edificis poden convertir-se en oportunitats de renovació i millora de la ciutat ja construïda. Consolidar, restaurar, rehabilitar i conservar és imprescindible per preservar els edificis, però això en molts casos no és suficient. L'arquitectura assoleix el seu sentit quan és útil socialment, quan és viscuda pels ciutadans, és a dir, quan als valors patrimonials, històrics i arquitectònics hi afegim el valor de l'ús. L'objectiu ha de ser, al meu entendre, revaloritzar els béns patrimonials a través d'intervencions arquitectòniques que compatibilitzin els seus valors inicials amb les noves funcions, presenciacions i exigències derivades de l'oportunitat de dotar-los de nous usos.

Una bona manera d'explicar-ho és referint-me a un seguit d'intervencions reeixides que s'han dut a terme aquests últims anys en el

nostre entorn. Són intervencions molt diferents que han assolit totes elles la recuperació d'edificis a partir de la incorporació de nous usos no previstos inicialment. L'antic escorxador de Tarragona reconverit en seu del rectorat de la URV i la intervenció a l'antic Hospital de Santa Tecla actual seu del Consell Comarcal del Tarragonès, emmarcats ambdós en el projecte de recuperació i transformació de la Part Alta gestat a finals dels anys 80, la reconversió de l'arquitectura industrial de la Chartreuse com a centre docent al Barri del Port de Tarragona on malauradament es van perdre edificis com els Cellers Muller, la recuperació d'un seguit de masos al voltant del centre de Reus que en quedar incorporats a la trama urbana s'han reconverit en equipaments públics de barri, l'ús hotelier de l'antic Sanatori de Sant Joan de Déu al Vendrell conservat gràcies a la mobilització popular o el Convent de Santa Anna d'Alcover transformat en un centre de creació artística que té la voluntat de convertir-se en un revulsiu per la població, en són alguns dels millors exemples.

No hem acabat la feina, en queda molta per fer. En aquest moment estan en marxa diversos projectes de recuperació d'edificis patrimonials en desús. M'agradaria destacar-ne tres de diferents esca-

les i que es troben en diferents estadis de desenvolupament.

La Fàbrica de Tabacs de Tarragona, un conjunt d'edificis industrials finalitzats el 1931 en contacte directe amb la necròpolis paleocristiana i amb més de 52.000 metres quadrats edificats, representa no només un espai d'enorme potencial per a nous usos, sinó sobretot una oportunitat de transformació urbana d'un punt clau de la ciutat. La seva ubicació sobre el Francolí el converteix en un projecte estratègic per activar el que hauria de ser un espai de nova centralitat territorial definit per l'eix vertebrador del riu. El 2017 l'Ajuntament va iniciar els primers passos amb la convocatòria d'un concurs per obtenir una proposta funcional. És un projecte de llarg recorregut que requerirà molta determinació i complexitat entre les diferents administracions.

El Preventori de la Savinosa, construït el 1929, després de més de 40 anys en desús, va rebre un nou impuls l'any 2015 amb la convocatòria d'un concurs per la redacció d'una proposta d'intervenció global que determinés l'abast de la catalogació, estudis possibles nous usos i definís una nova ordenació del conjunt. La proposta finalment seleccionada preveu el manteniment del conjunt edificat i dels seus espais buits, als que s'hi

afegeix d'una manera flexible una nova volumetria que possibilita una multiplicat de nous usos potencials. En aquests moments s'està tramitant la modificació urbanística necessària per a tirar endavant el projecte.

Finalment un últim cas que ja té el projecte constructiu redactat i on començaran les obres ben aviat, la recuperació del Celler Cooperatiu de Vila-seca que ve a completar l'aposta de l'Ajuntament per la qualitat arquitectònica dels seus equipaments públics. Inaugurat el 1920 per a l'elaboració de vi, el projecte de transformació preveu destinar-lo a usos culturals buscant la màxima polivalència i flexibilitat. És un bon exemple de com un edifici inicialment concebut com a celler podrà allotjar nous usos radicalment diferents de l'activitat inicialment prevista conservant i posant en valor l'edifici preexistent.

Tenim molt de patrimoni que encara està a l'espera d'una intervenció que el doti d'una nova vida. És important que no afrontem la preservació del patrimoni només des d'una mirada al passat que fixa en el temps un moment històric, sinó també com una oportunitat de transformació útil i millora de la funció social dels nostres edificis i de les nostres ciutats.

JOAN TOUS GOMÀ-CAMPS
@JoanTous

President de la Demarcació de Tarragona del Col·legi Arquitectes de Catalunya

Joan Tous és arquitecte per l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (UPC).